

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, АНАЛІЗ І АУДИТ

УДК 657.22+657.6

Г. О. КОРОЛЬ,
*кандидат економічних наук, професор,
професор кафедри обліку і аудиту,
Національна металургійна академія України*

І. М. ІЗВЕКОВА,
*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри обліку і аудиту,
Національна металургійна академія України*

О. Л. ЄРЬОМІНА,
*старший викладач кафедри обліку і аудиту,
Національна металургійна академія України*

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОБЛІКУ І АУДИТУ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Стаття присвячена актуальним питанням удосконалення методичних підходів до обліку і аудиту інноваційної діяльності суб'єктів господарювання. Показано, що методичні аспекти даної проблеми досліджені недостатньо, що викликає необхідність більш детальної розробки методичних положень організації обліку і аудиту інноваційної діяльності в умовах суб'єктів господарювання. Запропоновано удосконалений методичний підхід до обліку інноваційної діяльності на підприємствах, основними положеннями якого є виділення окремих центрів відповідальності та введення відповідного графіку документообігу. Наведено удосконалений методичний підхід до проведення аудиту інноваційної діяльності,

який передбачає підготовку до планування аудиту інноваційної діяльності, що дозволить зменшити витрати часу на виконання аудиторських процедур, та деталізацію всіх інших етапів аудиту.

Ключові слова: суб'єкти господарювання, інноваційна діяльність, облік, центри відповідальності, графік документообігу, аудит, підготовка до планування аудиту.

Постановка проблеми. В сучасних умовах провадження інноваційної діяльності є об'єктивною необхідністю економічної політики як на рівні держави, так й на рівні окремих підприємств, оскільки, очевидним є те, що конкурувати на зовнішньому і внутрішньому ринках можуть лише такі промислові підприємства, які націлені на інноваційний розвиток виробництва.

В Україні проблема застосування інноваційних розробок в процесі діяльності вітчизняних суб'єктів господарювання є надзвичайно актуальною, оскільки саме активізація інноваційної діяльності могла б стати рушійною силою на шляху розвитку промислових підприємств через удосконалення існуючих виробничих процесів, підвищення ефективності всіх аспектів виробничої та господарської діяльності, виявлення нових перспективних форм і напрямів ведення бізнесу.

Прийняття управлінських рішень щодо розробок та впровадження інновацій здійснюється на підставі повної, правдивої та достовірної інформації, яка надається системою бухгалтерського обліку. В свою чергу, необхідність надання впевненості у достовірності і повноті інформації, що пов'язана з інноваційною діяльністю, для таких зовнішніх і внутрішніх користувачів облікової інформації, як власники, інвестори, банки та інші кредитори, які мають неопосередкований інтерес у результатах впровадження інновацій, обумовлює потребу в проведенні аудиту інноваційної діяльності в умовах суб'єктів господарювання. Зважаючи на це, питання ведення обліку та проведення аудиту інноваційної діяльності потребують більш глибокого теоретичного та методологічного осмислення.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Вагомий внесок у розробку теоретичних основ та методологічних підходів до проблеми обліку і аудиту інноваційної діяльності зробили такі провідні вітчизняні та зарубіжні вчені-економісти, як Бланк І., Бородкін О.С., Бортнік Н.А., Гнилицька Л.В., Гречан А.П., Волков О.І., Грицай О.І., Денисенко М.П., Краснокутська Н.В., Крупка Я.Д., Нападовська Л.В., Пушкарь М.С., Жук В.М., Кузнецова О.Н., Кантаєва О.В., Загородній А.Г., Бойчук А.Б., Яламова Є.С., Моргунова Т.І. та ін. Однак, методичні аспекти даної проблеми досліджені недостатньо внаслідок відсутності в сучасній науковій літературі детально прописаних методичних підходів щодо обліку і аудиту інноваційної діяльності, які б містили чітку послідовність їх здійснення в умовах вітчизняних суб'єктів господарювання. Отже, актуальність теми дослідження визначається потребою більш детальної

розробки методичних положень організації обліку і аудиту інноваційної діяльності в умовах суб'єктів господарювання.

Формулювання цілей статті. Метою статті є теоретичне обґрунтування та розробка практичних рекомендацій з удосконалення методичних підходів до обліку і аудиту інноваційної діяльності суб'єктів господарювання.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до Закону України «Про інноваційну діяльність», інноваційна діяльність – це діяльність, що спрямована на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоздатних товарів і послуг [1].

Виходячи з визначення поняття «облік» можна стверджувати, що облік інноваційної діяльності - це процес виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації про інноваційну діяльність підприємства зовнішнім та внутрішнім користувачам для прийняття рішень [2].

Слід відмітити, що система фінансового обліку в Україні не надає чітких методичних рекомендацій щодо облікового забезпечення процесу створення та використання інновацій, а саме:

— об'єкти обліку інноваційної діяльності не забезпечені відповідними рахунками бухгалтерського обліку;

— облікова інформація про інноваційні об'єкти формується з використанням загальних рахунків без відображення специфіки інноваційних процесів;

— на більшості підприємств відсутні реєстри внутрішнього обліку, за допомогою яких можливо відслідковувати економічні показники інноваційної діяльності;

— у фінансовій звітності відсутні статті, що відображають доходи, витрати та результати інноваційної діяльності підприємства.

Відсутність методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку витрат інноваційної діяльності призводить до розпорошеності витрат по освоєнню нової продукції на різних рахунках витрат, що ускладнює визначення собівартості кожного етапу робіт і формування загальної суми цих витрат.

А. Загородній та А. Бойчук зазначають, що одним із найбільших недоліків сучасного обліку інновацій є те, що не існує єдиної системи облікових реєстрів і бухгалтерських рахунків для відображення витрат і результатів інноваційної діяльності. Чинні облікові моделі не адекватні різновидам інноваційних процесів і не надають достатніх та достовірних даних для проведення аналізу в сфері інновацій. У зв'язку з цим автори пропонують розробити науково обґрунтовану систему обліку й аналізу витрат та результатів

інноваційної діяльності суб'єктів господарювання. В роботі відмічається, що саме інформаційні системи бухгалтерського та управлінського обліку, а також економічного аналізу мають створити необхідні умови для розширення, прискорення й підвищення ефективності процесів створення та реалізації різних видів інновацій, скерованих на створення конкурентоздатної продукції як за національними, так і за міжнародними стандартами [3].

Відсутність окремого законодавчого документа, який регламентує облік інноваційного циклу підприємства, ускладнює процеси управління його інноваційною діяльністю. У разі дослідження та розробок інновацій, які за своєю сутністю є нематеріальними активами, необхідно використовувати П(С)БО 8 «Нематеріальні активи» [4] і Типове положення з планування, обліку калькулювання собівартості науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт, затверджене Постановою КМУ № 830 від 20.07.1996 р. [5].

Але зазначені нормативні документи не враховують специфіки інноваційної діяльності. Так, П(С)БО 8 «Нематеріальні активи» [4] містить методику обліку досліджень та розробок, а класифікація нематеріальних активів не містить окремо виділених інноваційних продуктів. Також із даних нормативних документів незрозуміло, які витрати відображаються як витрати поточного періоду, а які ведуть до збільшення нематеріальних активів. У результаті на етапі науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи суб'єкт господарювання не може продемонструвати існування нематеріального активу, який генеруватиме ймовірні майбутні економічні вигоди, і ці видатки визнаються як витрати на час їх понесення, що послаблює стимули до ведення інноваційної діяльності [6].

Отже, погоджуючись з вище указаними авторами, можна відмітити, що інформація про витрати інноваційної діяльності не відображається в обліку в систематизованому вигляді, відсутня внутрішня звітність щодо інновацій, що не дає змоги ефективно управляти інноваційною діяльністю. Саме від вчасного та правильного обліку витрат залежить розрахунок ефекту від активізації інновацій, прийняття остаточного рішення про практичне їх впровадження та просування нової продукції на ринку.

Зважаючи на все вищенаведене, запропоновано удосконалений методичний підхід до обліку інноваційної діяльності на підприємствах, схематично відображений на рис. 1.

Як видно з рис. 1, для реалізації запропонованого підходу на першому етапі необхідно визначити окремі центри відповідальності, які будуть здійснювати облік інноваційної діяльності підприємства.

Максимальний результат від інноваційної діяльності досягається за рахунок раціонально організованого процесу управління нею. Саме для того

потрібно дослідити існуючу організаційну систему управління підприємства на кроці 1.1. При організації інноваційної діяльності можливі такі основні центри відповідальності: по окремому проекту; по етапах створення інноваційного продукту.

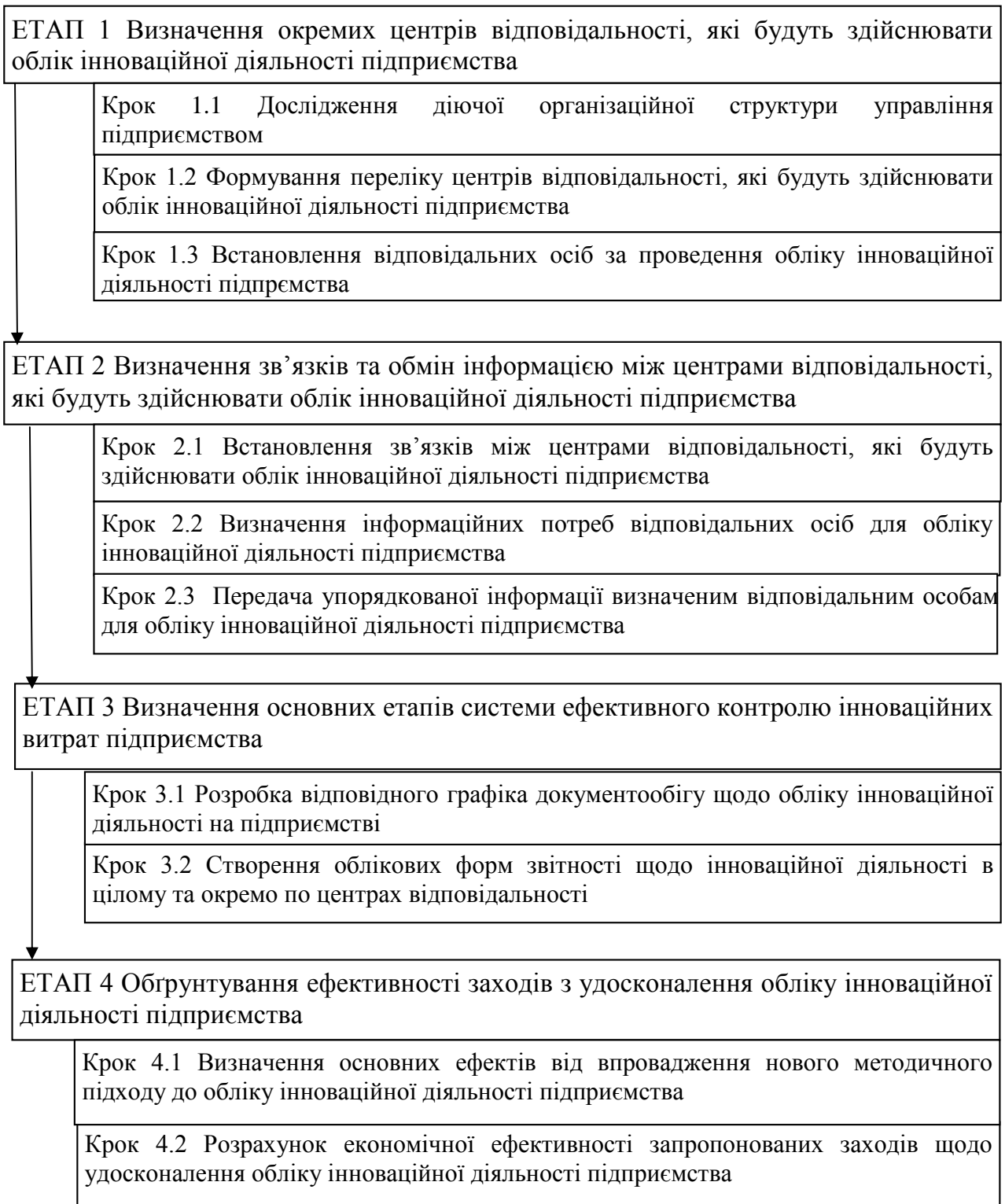

Рис. 1. Етапи і кроки з удосконалення методичного підходу до обліку інноваційної діяльності

На кроці 1.2 виділяються основні структурні підрозділи зі створення інноваційного продукту, а саме: конструкторське бюро, допоміжне виробництво і основне виробництво. Керівники цих структурних підрозділів створюють групи виконавців по кожному інноваційному проекту, які будуть звітувати керівництву про результати діяльності, що відображає крок 1.3.

Не дивлячись, як зазвичай, на велику кількість центрів відповідальності, головним для них є створення чіткої інформаційної бази, тобто системи бухгалтерського обліку, яка дасть змогу контролювати і оцінювати ефективність впровадження інноваційних проектів на підприємствах.

Бухгалтерський облік інноваційної діяльності промислових підприємств пов'язаний зі стадіями створення інноваційного продукту. Для покращання ведення бухгалтерського обліку інноваційних витрат слід визначити порядок створення і впровадження інноваційного продукту на промислових підприємствах [7-8].

На другому етапі розробленого удосконаленого методичного підходу (див. рис. 1) передбачено визначення зв'язків та обміну інформацією між центрами відповідальності, які будуть здійснювати облік інноваційної діяльності підприємства. На першому кроці цього етапу (крок 2.1) встановлюються взаємозв'язки між центрами відповідальності, які будуть здійснювати облік інноваційної діяльності підприємства, на другому кроці (крок 2.2) визначаються інформаційні потреби відповідальних осіб для обліку інноваційної діяльності підприємства. На останньому кроці цього етапу (крок 2.3) здійснюється передача упорядкованої інформації визначеним відповідальним особам для обліку інноваційної діяльності.

Як указувалося, діюча нормативна база бухгалтерського обліку не містить поняття «інноваційна діяльність». Згідно зі ст. 325 Господарського Кодексу України [9], інноваційною діяльністю у сфері господарювання є діяльність учасників господарських відносин, що здійснюється на основі реалізації інвестицій з метою виконання довгострокових науково - технічних програм з тривалими строками окупності витрат і впровадження нових науково - технічних досягнень у виробництво та інші сфери суспільного життя. Тобто інноваційна діяльність є складовою частиною інвестиційної діяльності. Але розглядаючи рахунки витрат, пов'язаних з інвестиційною діяльністю, можна побачити, що вони не включають витрати інноваційної діяльності. Ці розбіжності призвели до того, що не існує єдиної системи бухгалтерських рахунків і облікових реєстрів щодо обліку інноваційної діяльності. Як наслідок, існує ускладнення аналізу даної діяльності підприємства і нераціональне управління інноваційними проектами на промислових підприємствах, що веде до зменшення їх ефективності.

Саме тому на 3 етапі запропоновано визначення основних етапів системи ефективного контролю інноваційних витрат підприємства. На кроці 3.1 відбувається розробка відповідного графіку документообігу щодо обліку інноваційної діяльності підприємства. На кроці 3.2 створюються облікові форми звітності щодо інноваційної діяльності в цілому для підприємства та окремо по центрах відповідальності, що підвищує ефективність наданих результатів.

На останньому етапі обґрунтовується ефективність заходів з удосконалення обліку інноваційної діяльності. На кроці 4.1 визначаються основні фактори ефективності. На кроці 4.2, у свою чергу, розраховується економічна ефективність від впровадження запропонованого методичного підходу до обліку інноваційної діяльності підприємства.

Застосування запропонованого удосконаленого методичного підходу обліку інноваційної діяльності підприємства надасть можливість здійснювати контроль за процесом формування витрат від первинних ресурсів до кінцевої продукції й визначити собівартість та ефективність інноваційного продукту [10].

При застосуванні наведеного методичного підходу в умовах конкретного суб'єкта господарювання, як правило, розробляються форми первинних документів та форми звітності щодо обліку інноваційної діяльності, досліджується формування витратних потоків інноваційної діяльності по центрах відповідальності, виявляються фактори економічного ефекту та розраховується економічна ефективність інноваційного заходу.

Повнота та достовірність інформації про інноваційну діяльність, що надається системою обліку, підтверджується при проведенні аудиторської перевірки. Дуже важливу роль при проведенні аудиту інноваційної діяльності відіграє методика проведення аудиторської перевірки, адже саме виважені методичні підходи до провадження аудиторської діяльності дозволяють налагодити процес проведення аудиту так, щоб аудитор належним чином організував свою роботу та здійснював нагляд за асистентами, які беруть участь у проведенні перевірки. Слід зазначити, що на сьогодні серед робіт науковців майже не можливо знайти методичний підхід до проведення аудиту інноваційної діяльності, адаптований до умов діяльності вітчизняних суб'єктів господарювання. Запропонований методичний підхід до аудиту інноваційної діяльності, який рекомендовано використовувати в умовах вітчизняних підприємств, схематично відображено на рис. 2.

Рис. 2. Етапи і кроки з удосконалення методичного підходу до аудиту інноваційної діяльності

При проведенні перевірки слід приділяти значну увагу підготовці до планування аудиту інноваційної діяльності (етап 1), що дозволить зменшити витрати часу на виконання процедур та на запит інформації від підприємства-клієнта.

При виконанні етапу підготовки до планування аудиту інноваційної діяльності у першу чергу доречно звернути увагу на те, чи є клієнт, якому надаються послуги з аудиту інноваційної діяльності, новим, або це клієнт, що вже користувався (користується) такими послугами, що передбачено кроком 1.1. Якщо це новий клієнт, то доцільно буде провести велику дослідницьку роботу, що розкрила б усі аспекти, які важливі для аудиторів при такому аудиті, тому на кроці 1.2 проводиться ознайомлення з бізнесом клієнта. У випадку якщо це постійний клієнт, доречно буде ознайомитись з інформацією про нього, що вже є у аудиторів.

На кроці ознайомлення з бізнесом клієнта, щоб адекватно інтерпретувати значення інформації щодо уявлення про галузь клієнта, доречним буде порекомендувати здійснити наступні заходи:

- розмову з аудитором, що відповідав за аудит у попередні роки;
- розмову з аудиторами, які виконують аналогічні призначення у даний час;
- розмову з аудитором, що виконує у цей час аудит фінансової звітності;
- консультації з персоналом клієнта;
- використання спеціальних журналів та іншої літератури, з тієї області, що досліджується;
- прийняття активної участі у програмах соціальної підготовки.

Доречно пізнавати ті аспекти діяльності клієнта, які відрізняють його від інших фірм, щоб проводити внутрішньогалузеве порівняння. Перед тим, як починати аудит, доречно вивчити такі показники, як організаційна структура, специфічна характеристика діяльності клієнта, маркетинг, інвентарна оцінка, інші особливості клієнта.

На кроці 1.3 необхідно визначитись з необхідністю залучення таких зовнішніх спеціалістів як юристи, оцінювачі, або інші компетентні особи у необхідних областях.

Аудитору необхідно набути чіткого розуміння щодо масштабу, обсягу та трудомісткості перевірки, що передбачено кроком 1.4. Це необхідно для наступного визначення складу аудиторської групи. При прийнятті нового клієнта, у якого ще не бувало аудиторських перевірок до цього часу, можна запропонувати використовувати наступні джерела інформації по ньому: місцеві юристи, банки, контрагенти потенційного клієнта, якщо це можливо, його колишні працівники, у деяких випадках може бути доречним винайняти професійного слідчого для підбору інформації про репутацію й оточення головних посадових осіб з адміністрації фірми. Такий самий підхід доречно було б використовувати у випадку, коли попередній аудитор не надає

необхідної інформації або коли при спілкуванні з ним виявляється будь-яка ознака суттєвих проблем між ним і потенційним клієнтом.

На останньому кроці етапу 1 проводиться засідання аудиторської групи та узагальнюється інформація, отримана в ході виконання всіх попередніх кроків цього етапу.

Після підготовки до планування аудиту слід перейти до етапу 2 – безпосередньо самого планування аудиторської перевірки. При виконанні етапу планування аудиту інноваційної діяльності спочатку оцінюється рівень суттєвості (крок 2.1), який визначається в залежності від виду діяльності:

- капітальні інвестиції – 5 % від облікової вартості основних засобів щодо провадження інвестиційної діяльності;
- фінансові інвестиції – 10 % від облікової вартості фінансових інструментів щодо провадження інвестиційної діяльності;
- інноваційна діяльність – 2 % від доходу з реалізації інноваційного продукту;
- єдина інвестиційна програма для усіх видів інвестиційної та інноваційної діяльності – 5-10 % від загальної вартості інвестиційної програми.

На кроці 2.2 визначається обсяг вибірки, при цьому пропонується для малих суб'єктів господарювання з системою обліку без великих навантажень користуватись суцільною перевіркою, а іншим категоріям клієнтів буде доцільніше проводити вибіркову перевірку.

Після цього на кроці 2.3 здійснюється оцінка рівня ризиків, а саме рекомендується використовувати якісний підхід до оцінки ризику, але з врахуванням масштабів діяльності підприємства-клієнта. Так, для малих суб'єктів господарювання слід використовувати аналіз оцінки ризику невиявлення, наведений у табл. 1, а у випадку великих суб'єктів господарювання – розширений аналіз оцінки ризику невиявлення, що наведений у табл. 2.

Після цього на кроці 2.4 передбачено формування робочого плану аудиту інноваційної діяльності. Якщо це можливо і раціонально, то необхідно проводити попереднє планування в офісі клієнта із запитом інформації, що може бути необхідна під час проведення аудиту інноваційної діяльності.

Таблиця 1

Аналіз оцінки ризику невиявлення

Невід'ємний ризик	Аналіз засобів контролю	
	Сильні засоби	Нейтральні засоби
Високий	Середній	Високий
Середній	Низький	Середній
Низький	Низький	Низький

Розширений аналіз оцінки ризику невиявлення

Невід'ємний ризик	Аналіз засобів контролю		
	Сильні засоби	Нейтральні засоби	Слабкі засоби
Низький	Найбільш низька	Більш низька	Середня
Середній	Більш низька	Середня	Більш висока
Високий	Середня	Більш висока	Найбільш висока

Після визначення всіх необхідних аудиторських процедур, передбачених планом перевірки (крок 2.4), наступний крок - формування програми аудиту інноваційної діяльності, яка буде деталізувати розроблений план та містити всі етапи перевірки та аудиторські процедури, передбачені на цих етапах.

Після складання програми аудиторам слід переходити до наступного етапу 3 - виконання основного етапу аудиту, щоб отримати вичерпні та змістовні аудиторські докази щодо інноваційної діяльності підприємства-клієнта. Тому на першому кроці цього етапу здійснюється збір доказів (крок 3.1), виконуються заплановані аудиторські процедури (крок 3.2) та отримані докази належним чином оформляються в робочих документах (крок 3.3).

Надалі, коли аудитори набудуть усіх необхідних доказів, рекомендовано переходити до четвертого етапу аудиторської перевірки, тобто почати консолідувати усі раніше сформовані робочі документи (крок 4.1).

Після підбиття підсумків необхідно надати результати власникам та керівництву (крок 4.2) з висловленням подальших рекомендацій щодо можливого вдосконалення тих аспектів ведення обліку, що не задовольнили аудиторів під час проведення аудиторської перевірки інноваційної діяльності.

Наступним кроком рекомендовано переходити до безпосереднього формування аудиторського висновку. При висловленні аудиторської думки необхідно відповідно до вимог МСА 805 «Особливі положення щодо аудитів окремих фінансових звітів та окремих елементів, рахунків або статей фінансового звіту» [11] враховувати можливий вплив вже сформованої думки щодо аудиту, що відноситься до одного й того самого періоду, що перевіряється.

Висновки і перспективи подальших розвідок. В статті запропоновано удосконалений методичний підхід до обліку інноваційної діяльності на підприємствах, основними положеннями якого є виділення окремих центрів відповідальності та введення відповідного графіку документообігу. Застосування даного методичного підходу до обліку інноваційної діяльності підприємства надасть можливість здійснювати контроль за процесом формування витрат від первинних ресурсів до кінцевої продукції й визначити

собівартість та ефективність інноваційного продукту. Крім того в статті запропоновано удосконалений методичний підхід до проведення аудиту інноваційної діяльності, який передбачає підготовку до планування аудиту інноваційної діяльності, що дозволить зменшити витрати часу на виконання аудиторських процедур, та деталізацію всіх інших етапів аудиту. Застосування даного методичного підходу до аудиту інноваційної діяльності підприємства дозволить скоротити витрати на оплату праці персоналу аудиторської фірми та, як наслідок, вартість аудиторської перевірки, а також сприятиме підвищенню якості наданих послуг з аудиту інноваційної діяльності підприємства.

Список використаної літератури

1. Закон України від 04.07.2002 № 40-IV «Про інноваційну діяльність» із змін. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/40-15>.
2. Загородній А.Г. Фінансово-економічний словник / А.Г. Загородній, Г.Л. Вознюк. – 3-тє вид., доп. і перероб. – Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2011. – 844 с.
3. Загородній А.Г. Напрями удосконалення обліку витрат на інновації / А.Г. Загородній, А.Б. Бойчук // Львівська політехніка, 2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/13975/1/46_309-313_Vis_727_Menegment.pdf.
4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи», затверджене наказом Міністерства фінансів України №242 від 18.10.99 із змін. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0750-99>.
5. Типове положення з планування, обліку калькулювання собівартості науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт, затверджене Постановою Кабінету Міністрів України № 830 від 20.07.1996 із змін. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/830-96-%D0%BF>.
6. Русінова О.С. Організаційно-економічний механізм управління витратами інноваційної діяльності підприємств: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.02.02 / О.С. Русінова. - Донецьк , 2006. – 20 с.
7. Волков О.І. Економіка та організація інноваційної діяльності / О.І. Волков, М.П. Денисенко, А.П. Гречан. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 662 с.
8. Бородкін О.С. Про формування та облік собівартості продукції в ринкових умовах / О.С. Бородкін // Бухгалтерський облік і аудит. – 2002. – № 3. – 41 с.

9. Господарський Кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV із змін. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/436-15/page12>.

10. Гнилицька Л.В. Удосконалення обліку витрат на освоєння і розробку нової продукції в приладобудуванні / Л.В. Гнилицька // Бухгалтерський облік і аудит. – 2000. – № 10. – 48 с.

11. Сборник международных стандартов контроля качества, аудита, обзорных проверок, прочих заданий, обеспечивающих уверенность, и заданий по оказанию сопутствующих услуг [Электронный ресурс] // Палата аудиторів республіки Казахстан, 2015. – Режим доступу: <http://www.audit.kz/upload/tom-1.pdf>.

References

1. Verkhovna Rada Ukrainy, (2002). *Pro innovatsiinu diialnist: Zakon Ukrainy* [On innovation activity: Law of Ukraine]. [online] Available at: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/40-15> [Accessed 11 October 2018].

2. Zahorodnii, A.H. and Vozniuk, H.L. (2011). *Finansovo-ekonomichnyi slovnyk* [Financial and Economic Dictionary]. Lviv: Lvivska politekhnik.

3. Zahorodnii, A.H. and Boichuk, A.B. (2012). *Napriamy udoskonalennia obliku vytrat na innovatsii* [The perspectives of cost and innovation accounting improvement]. [online] Lvivska politekhnik. Available at: http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/13975/1/46_309-313_Vis_727_Menegment.pdf [Accessed 11 October 2018].

4. Ministerstvo finansiv Ukrainy, (1999) *Polozhennia (standart) bukhhalterskoho obliku 8 «Nematerialni aktyvy»: Nakaz* [Order Accounting Standard 8 "Intangible Assets"]. [online] Available at: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0750-99> [Accessed 11 October 2018].

5. Kabinet Ministriv Ukrainy, (1996) *Typove polozhennia z planuvannia, obliku kalkuliuvannia sobivartosti naukovo-doslidnykh ta doslidno-konstruktorskykh robit: Postanova* [A model regulation on planning, accounting for the calculation of the cost of research and development work: Resolution]. [online] Available at: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/830-96-%D0%BF> [Accessed 11 October 2018].

6. Rusinova, O.S. (2006). *Orhanizatsiino-ekonomichnyi mekhanizm upravlinnia vytratamy innovatsiinoi diialnosti pidpriemstv* [Organizational and economic mechanism of cost management of innovation activity in enterprises]. PhD abstract, Donetsk.

7. Volkov, O.I., Denysenko, M.P. and Hrechan, A.P. (2007). *Ekonomika ta orhanizatsiia innovatsiinoi diialnosti* [Economics and organization of innovation activity]. Kyiv: Tsentr uchbovoi literatury.

8. Borodkin, O.S. (2002). *Pro formuvannia ta oblik sobivartosti produktsii v rynkovykh umovakh* [On the formation and accounting of cost of production in market conditions]. *Bukhhalterskyi oblik i audyt*, 3, p. 41.

9. Verkhovna Rada Ukrainy, (2003). *Hospodarskyi Kodeks Ukrainy* [Economic Code of Ukraine]. [online] Available at: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/436-15/page12> [Accessed 11 October 2018].

10. Hnylytska, L.V. (2000). *Udoskonalennia obliku vytrat na osvoiennia i rozrobku novoi produktsii v pryladobuduvanni* [Improvement of cost accounting for the development of new products in Instrument engineering]. *Bukhhalterskyi oblik i audyt*, 10, p. 48.

11. Palata auditorov respubliki Kazakhstan, (2015). *Sbornyk mezhdunarodnykh standartov kontroliia kachestva, audyta, obzornykh proverok, prochykh zadanyi, obespechivaiushchykh uverennost, y zadanyi po okazaniyu sopusstvuiushchykh usluh* [Collection of international standards for quality control, audit, review checks, other tasks that provide confidence, and related services assignments]. [online] Available at: <http://www.audit.kz/upload/tom-1.pdf> [Accessed 11 October 2018].

Korol G., Candidate of Economical Science, Professor; Izviekova I., Candidate of Economical Science, Assistant Professor; Yeryomina O., Senior Teacher, National Metallurgical Academy of Ukraine

Methodical approaches to accounting and auditing of innovation activity of business entities

The article is devoted to topical issues of improving the methodological approaches to the accounting and auditing of innovation activity of business entities. It is shown that the methodological aspects of this problem are insufficiently investigated, which causes the need for a more detailed development of the methodological provisions of the organization of accounting and auditing of innovation activity in the conditions of business entities. An improved methodical approach to accounting for innovation in enterprises has been proposed, the main provisions of which are the allocation of separate responsibility centers and the introduction of an appropriate workflow schedule. An improved methodological approach to conducting an audit of innovation activity is presented, which provides the preparation for planning an audit of innovation activity to reduce the time spent on performing audit procedures and detailing all other audit steps.

Key words: business entities, innovation activity, accounting, responsibility centers, workflow schedule, audit, preparation for audit planning.

Король Г.А., к.э.н., профессор; Извекова И.Н., к.э.н., доцент; Еремина О.Л., старший преподаватель, Национальная металлургическая академия Украины

Методические подходы к учету и аудиту инновационной деятельности субъектов хозяйствования

Статья посвящена актуальным вопросам совершенствования методических подходов к учету и аудиту инновационной деятельности субъектов хозяйствования. Показано, что методические аспекты данной проблемы исследованы недостаточно, что вызывает необходимость более детальной разработки методических положений организации учета и аудита инновационной деятельности в условиях субъектов хозяйствования. Предложен усовершенствованный методический подход к учету инновационной деятельности на предприятиях, основными положениями которого являются выделение отдельных центров

ответственности и введение соответствующего графика документооборота. Представлен усовершенствованный методический подход к проведению аудита инновационной деятельности, который предусматривает подготовку к планированию аудита инновационной деятельности, что позволит уменьшить затраты времени на выполнение аудиторских процедур, и детализацию всех других этапов аудита.

Ключевые слова: субъекты хозяйствования, инновационная деятельность, учет, центры ответственности, график документооборота, аудит, подготовка к планированию аудита.